

De syntaxis van conditioneel *al*

The Syntax of the Conditional Use of *al*

S.L. (SJOERD) BOSMA

Manuscript geschreven tijdens zijn BA Nederlandse Taal en Cultuur, Universiteit Utrecht, Utrecht.

KEYWORDS

conditional clauses
West-Frisian

ABSTRACT

In this article the current theories on the internal syntax of conditional clauses are applied to study the conditional use of the conjunctive *al*, as occurs in dialects as West-Frisian, a dialect spoken mostly in North Holland, whereas *al* has a concessive significance in Standard Dutch. The explanation presented is that conditional *al* is the overt form of the leftward conditional operator, present in each conditional phrase. To account for the semantic difference between conditional and concessive *al*, that occurs even though both types seem to occupy the same syntactic position, the CondP and ConcP are introduced respectively. Based on these findings, the proposal will be made that the Standard Dutch conditional conjunctive *als* is in fact morphologically composed of conditional *al* and a verbal element -s.

1. INLEIDING

Een veelvoorkomend fenomeen bij sprekers van het Noord-Hollandse West-Fries of het Zuid-Hollandse Westlands, is het gebruik van het zogenaamde conditioneel *al*. Waar het voegwoord *al* in het Standaardnederlands uitsluitend een concessieve bijzin, die een toegeeflijke functie heeft, kan inleiden, kan *al* in deze dialecten gebruikt worden om een conditionele bijzin, met voorwaardelijke functie, te introduceren. Zie de volgende voorbeeldzinnen (1a-c), direct overgenomen uit van Bree & van der Hee (2002-2003), en (1d). De bijbehorende conceptuele relaties zijn ter verduidelijking tussen haakjes toegevoegd:

- (1) a. *Al is het morgen mooi weer, dan gaat hij naar het strand.*
(*West-Fries: conditioneel*)
- b. *Als het morgen mooi weer is, dan gaat hij naar het strand.*
(*conditioneel*)
- c. *Is het morgen mooi weer, dan gaat hij naar het strand.*
(*conditioneel*)
- d. *Al is het morgen slecht weer, hij gaat toch naar het strand.*
(*concessief*)

Voor sprekers van het West-Fries en Westlands (vanaf nu zal gemakshalve alleen gesproken worden over West-Fries) heeft (1a) dezelfde betekenis als de Standaardnederlandse zinnen (1b) en (1c): de conditie waaraan voldaan moet worden alvorens hij naar het strand gaat, is dat het morgen mooi weer is. Voor sprekers van het Standaardnederlands, daarentegen, wekt (1a) verwarring op, aangezien het lijkt alsof hij ondanks het feit dat

het morgen mooi weer is tóch naar het strand gaat. (1d) is wel weer een logische concessieve zin: ook in het geval dat het slecht weer is, gaat hij naar het strand.

Hoewel er reeds geografisch en historisch onderzoek is gedaan (Van Bree & Van der Hee 2002-2003) naar conditioneel *al* en in een vervolgartikel de gebruikaspecten ervan zijn bestudeerd in vergelijking tot het standaardtalige conditionele voegwoord *als* (Van Bree & Van der Hee 2003), is de syntactische structuur van dit verschijnsel nog niet eerder in kaart gebracht. In dit paper zal antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag: wat is de interne syntaxis van conditioneel *al*?

Deze algemene onderzoeksvraag zal beantwoord worden aan de hand van een drietal deelvragen, namelijk: wat is de positie van conditioneel *al* in het CP-domein? Wat voor een type element is conditioneel *al*, en wat is zijn functie? Hoe valt het betekenisverschil dat optreedt tussen bijzinnen ingeleid met conditioneel *al* uit het West-Fries en concessief *al* uit het Standaardnederlands te verklaren, ondanks dat ze dezelfde oppervlaktestructuur vertonen? Het analyseren van de onderliggende syntactische structuur zou niet alleen het voorkomen van conditioneel *al* kunnen verklaren, maar ook een bijdrage leveren aan de huidige theorieën over conditionele bijzinnen.

2. ARTIKELEN VAN BREE & VAN DER HEE: HISTORISCHE ONTWIKKELING CONDITIONEEL AL

In het eerste artikel van Van Bree & Van der Hee (2002-2003) verklaren zij het ontstaan van zowel de conditionele als de concessieve bijzin met *al* als volgt. Oorspronkelijk zou er sprake zijn geweest van twee losstaande zinnen, zoals in (2a): een inleidende ja/nee-vraagzin, die een voorwaarde introduceert, en een tweede zin met het bijbehorende gevolg wanneer hieraan voldaan wordt. Na verloop van tijd is deze vraagzin als conditionele bijzin geïnterpreteerd, zie (2b). Deze constructie, met een voegwoord, komt nog voor in het huidige Nederlands. De theorie van Van Bree & Van der Hee is dat vervolgens *al* ter versterking van conditionaliteit werd toegevoegd, zin (2c).

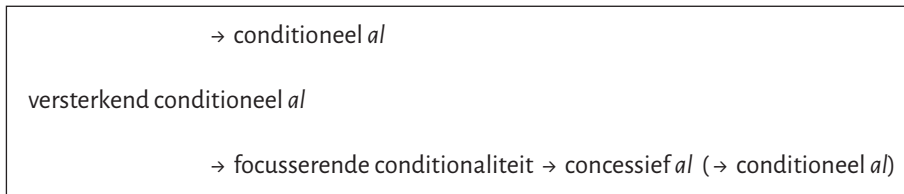
- (2) a. Is het morgen mooi weer? Dan gaat hij naar het strand.
 (losstaande ja/nee-vraagzin)
 b. Is het morgen mooi weer, dan gaat hij naar het strand.
 (conditionele bijzin zonder voegwoord)
 c. Al is het morgen mooi weer, dan gaat hij naar het strand.
 (toevoeging versterkende al)

Al zou namelijk indertijd een bijwoord van modaliteit zijn geweest, met de betekenis 'voor alle gevallen', zoals wordt geïllustreerd in de Middelnederlandse zin (3):

- (3) *Die werelt te dienen is al verlies.*
 de wereld dienen is in alle gevallen verlies

Dit bijwoord is langzamerhand haar betekenis verloren en verworden tot een conditioneel voegwoord. Volgens Van Bree & Van der Hee is concessief *al* hierna uit conditioneel

al voortgekomen, aangezien de twee conceptuele relaties zeer nauw verwant zijn. Voor een volledige uiteenzetting van de historische ontwikkeling van conditioneel *al* wordt de lezer verwezen naar Van Bree & Van der Hee (2002-2003). In figuur 1 is deze schematisch weergegeven.

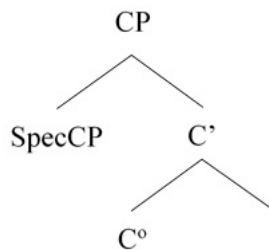

Figuur 1. Historische ontwikkeling voegwoord *al*.

3. INTERNE SYNTAXIS CONDITIONELE BIJZINNEN

3.1 POSITIE *AL* IN CP-DOMEIN

Alvorens de interne syntaxis van conditionele bijzinnen nader te bestuderen, is het zaak de positie van *al* binnen de CP-structuur vast te stellen. In dit paper wordt er uitgegaan van een eenvoudig CP-domein, zoals weergegeven in figuur 2.

Figuur 2. CP-figuur.

Het conditionele voegwoord *als* staat, een complementizer en daarmee het hoofd van de CP zijnde, in de C° positie, wat wordt aangetoond door de complementaire distributie tussen *als* en het finiete werkwoord. Concessief *al* wordt niet als een 'complementizer-like element' gezien, omdat het deze complementaire distributie niet vertoont, en staat derhalve in de specifierpositie van C° (Broekhuis & Corver, 2015). Het West-Friese conditioneel *al* daarentegen heeft, zoals aangetoond in Van Bree & Van der Hee (2003), dezelfde grammaticale eigenschappen als het Standaardnederlandse *als*, en zou hierom evengoed als een conditioneel voegwoord gezien kunnen worden. Toch staat conditioneel *al* niet in de C-positie.

Zoals vastgesteld is het bijwoord *al* oorspronkelijk ter versterking aan het begin van een indirecte vraagzin toegevoegd. Syntactisch gezien heeft zich dit op de volgende manier voltrokken. *Al* is in eerste instantie een bijwoord van waarschijnlijkheid (zie (3)), en daarmee hoofd van een AdvP dat wordt gegenereerd als adjunct aan de VP. Deze bepaling verplaatst vervolgens via Focus-verplaatsing naar de SpecCP, aangezien het als versterkend element wordt toegepast. Deze verplaatsing ziet er als volgt uit:

- (4) [CP al_i [C° is [IP het [VP morgen [V'' t_i [V' mooi weer]]]]], dan ga ik naar het strand]

Om antwoord te geven op de eerste deelvraag: uitgaande van de historische ontwikkeling staat conditioneel *al*, in tegenstelling tot *als*, in SpecCP. In de volgende sectie zal de interne syntaxis van (conditionele) bijzinnen en bijbehorende voegwoorden worden behandeld, om vast te stellen wat voor een element conditioneel *al* is.

3.2 ARGUMENTEN VOOR 'LEFTWARD OPERATOR MOVEMENT'

Uit de interne syntaxis van temporele bijwoordelijke bijzinnen komt de 'leftward operator movement'-theorie voort, waarbij er een element dat een bepaalde feature draagt naar de linkerperiferie van de zin verplaatst. Deze theorie is afgeleid aan de hand van de ambiguïteit van zin (5), overgenomen uit Haegeman (2010):

- (5) *I saw Mary in New York when she claimed that she would leave.*
 ik zag Mary in New York toen zij beweerde dat ze zou gaan

Deze zin is ambigu tussen twee betekenissen, namelijk dat ik Mary tegenkom op het moment dat ze de bewering doet te gaan vertrekken, en dat ik Mary tegenkom op het moment dat ze daadwerkelijk vertrekt. Deze ambiguïteit wordt veroorzaakt doordat het *wh*-woord *when* in twee mogelijke posities gegenereerd kan worden, respectievelijk de 'high construal', als adjunct van de bepaling *she claimed*, en de 'low construal', wanneer het vraagwoord ontstaat in de nog dieper ingebedde IP *she would leave*. Zie (6):

- (6) a. I saw Mary in New York [CP $when_i$ [IP she claimed [CP that [IP she would leave]] t_i]]]
 a.' high construal: op het moment dat ze de bewering deed
- b. I saw Mary in New York [CP $when_i$ [IP she claimed [CP t_i that [IP she would leave t_i]]]]]
 b.' low construal: op het moment van haar veronderstelde vertrek

Er wordt verondersteld dat *when* hier een *wh*-operator is, en verplaatst naar de CP van de bijzin. De argumentatie van Haegeman (2010) volgend, is het de verplaatsing van deze operator die bepaalde Main Clause Phenomena (MCP) uitsluit. MCP zijn eigenschappen die zich alleen voordoen in hoofdzinnen. Eén van die MCP is de mogelijkheid om argumenten naar voren te verplaatsen; het is in bijzinnen slechts mogelijk om bepaalde adjuncten voorop te plaatsen. Er worden in Haegeman (2010) verschillende voorbeelden van Main Clause Phenomena gegeven die niet opgaan voor temporele bijzinnen, namelijk locatieve inversie (7a), vooropplaatsing van het werkwoord *zijn* (7b), en het vooropplaatsen van een gehele VP (7c):

- (7) a.**We were all much happier when upstairs lived the Browns.*
 we waren allemaal veel gelukkiger toen boven leefden de Browns

- b.* *When present at the meeting were the company directors, nothing*
 wanneer aanwezig bij de vergadering waren de bedrijfsdirecteuren, niets
of substance was ever said.
 van belang werd ooit gezegd
- c.* *When passed these exams you have, you'll get the degree.*
 wanneer gehaald deze tentamens jij hebt jij zal krijgen het diploma

Daarentegen kan een 'circumstantial adjunct', bijvoorbeeld een bepaling van tijd of manier, het subject wél voorafgaan:

- d. *When last year she started to write this column, I thought she would*
 toen afgelopen jaar zij startte te schrijven deze column ik dacht zij zou
be fine.
 zijn goed
 'Toen zij afgelopen jaar begon met het schrijven van deze column dacht ik dat
 het wel goed zou komen met haar.'

Haegeman toont aan dat deze argument-adjunct asymmetrie eveneens geldt voor conditionele bijzinnen, (8a-c), en wederom alleen vooropplaatsing van een circumstantial adjunct mogelijk is, (8d):

- (8) a.* *If upstairs live his parents, things will be much simpler.*
 als boven leven zijn ouders dingen zullen zijn veel simpeler
- b.* *If present at the party are underage children, they won't be*
 als aanwezig bij het feest zijn minderjarige kinderen zij zullen: niet zijn
able to show the X-rated films.
 in:staat te tonen de X-rated films
- c.* *If passed these exams you had, you would have had the degree.*
 als gehaald deze tentamens jij had jij zou hebben gehad het diploma.
- d. *If on Monday the share price is still at the current level then clearly*
 als op maandag de aandeelprijs is nog op het huidige niveau dan duidelijk
their defence doesn't hold much water.
 hun verdediging doet: niet houden veel water
 'Als op maandag de aandeelprijs nog steeds op het huidige niveau is dan is
 hun verdediging duidelijk inadequaat.'

Deze asymmetrie tussen argumenten en adjuncten wordt verklaard doordat de verplaatsing van een *wh*-operator naar de linker periferie de verplaatsing van het argument blokkeert. Er treedt een zogenaamd 'intervention effect' op, dat in (9) geïllustreerd wordt:

- (9) a. *[CP when_i [XP_j [VP ... t_i ... t_j...]]]

Het is nog wel de vraag of het voegwoord *when* dan wel *if* verplaatst, of dat er sprake is van een fonologisch onuitgesproken operator, *OP*. Uit (10), (2) in Haegeman (2010), blijkt dat beide mogelijk zijn:

- (10) a. [CP when_i [IP I [VP heard this song] t_i]]
 b. [CP OP_i [C° when] [IP I [VP heard this song] t_i]]

In de volgende sectie 3.3 zal worden beargumenteerd dat (10b) de juiste verplaatsing weergeeft.

3.3 ARGUMENTEN VOOR EEN NULL OPERATOR

Naast de agrammaticaliteit van MCP is er nog een argument voor de verplaatsing van een operator, en in het bijzonder een null operator, namelijk de parallelie tussen conditionele bijzinnen zonder voegwoord en ja/nee-vragen. Het fenomeen dat er in V1-bijzinnen zonder voegwoord, zoals (2a), als Default Value conditionaliteit wordt uitgedrukt, heet Conditional Inversion (Iatridou & Embick, 1994). Zoals gesteld in van Bree & van der Hee (2002-2003) kent dit type conditionele bijzin zijn oorsprong in de losstaande vraagzin. (2a-b) zijn hier herhaald als (11a-b):

- (11) a. Is het morgen mooi weer? Dan gaat hij naar het strand. (*losstaande vraagzin*)
 b. Is het morgen mooi weer, dan gaat hij naar het strand. (*Conditional Inversion*)

Er wordt aangenomen dat er in ja/nee-vraagzinnen een non-overt operator aanwezig is in de SpecCP (Haegeman, 2010). Het voornaamste argument hiervoor is dat er in Germaanse talen voldaan moet worden aan de V2 Constraint, wat inhoudt dat in hoofdzinnen het werkwoord altijd op de tweede plek dient te staan. Indirecte ja/nee-vraagzinnen, echter, lijken hier een uitzondering op te vormen, aangezien deze worden ingeleid door een werkwoord. Door te stellen dat er een non-overt operator in zinsinitiële positie aanwezig is, komt het werkwoord toch op de tweede plaats in de zin te staan, zie (12a).

- (12) a. [CP OP_i [C° is] [IP het [VP morgen mooi weer t_i]]]? Dan ...

Wegens de onmisbare vormelijke overeenkomst, wordt er van uit gegaan dat er ook in bijzinnen met Conditional Inversion een null operator in SpecCP staat (Haegeman, 2010), zie (12b):

- b. [CP OP_i [C° is] [IP het [VP morgen mooi weer t_i]], dan ...]

Als aanvullend bewijs voor een null operator in SpecCP wordt er in dit paper gebruik gemaakt van de Criterion Condition van Rizzi (1991), zoals gepresenteerd in Corver (2005):

- (13) a. Each X[F] must be in a Spec-Head relation with a [F]-operator
 b. Each [F]-operator must be in a Spec-Head relation with a X[F]

De aanwezigheid van een fonologisch lege operator in SpecCP verklaart de I-to-C-movement van het werkwoord: in zowel ja/nee-vraagzinnen als-zinnen met Conditional Inversion is er sprake van feature checking. De Criterion Condition verklaart hiernaast ook de verplaatsing van de operator naar de SpecCP zelf: de operator, die iets als de feature [+temp.] of [+cond.] met zich meedraagt, verplaatst naar links om in Spec-Head-relatie te staan met respectievelijk *when* of *if*. Op basis van (13) en de zojuist beschreven

verplaatsingsoperaties, wordt, cf. het Comparative Criterion uit Corver (2005), het Conditional Criterion opgesteld:

- (14) a. Each X[+cond.] must be in a Spec-Head relation with a [+cond.]-operator
 b. Each [+cond.]-operator must be in a Spec-Head relation with a X[+cond.]

4. VERKLARINGEN

4.1 FONOLOGISCHE VORM NULL OPERATOR

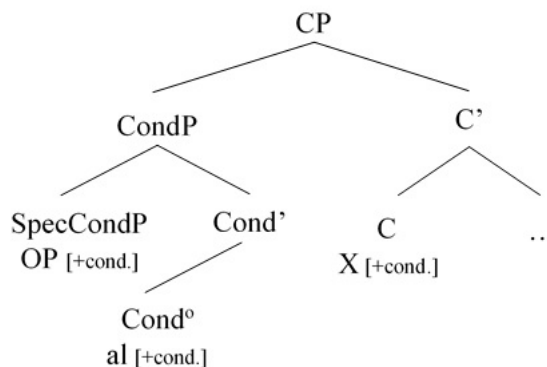
Wanneer men de Main Clause Phenomena uit sectie 3.2. toepast op Nederlandse conditionele zinnen met het voegwoord *als*, treden dezelfde restricties op, zie (15a-c). Wederom is het slechts mogelijk een adjunct voorop te plaatsen, (15d).

- (15) a.* Als boven zijn ouders wonen, zou alles veel simpeler zijn.
 b.* Als aanwezig bij het feestje minderjarige kinderen zijn, kunnen ze geen 18+ films laten zien.
 c.* Als deze examens je gehaald had, had je een diploma gehad.
 d. Als morgen het mooi weer is, gaat hij naar het strand.

Hetzelfde lijkt te gelden voor bijzinnen met conditioneel *al* uit het West-Fries, zie (16a-d):

- (16) a.* Al wonen boven zijn ouders, zou alles veel simpeler zijn.
 b.* Al zijn aanwezig bij het feestje minderjarige kinderen, kunnen ze geen 18+ films laten zien.
 c.* Al had deze examens je gehaald, had je een diploma gehad.
 d. Al is morgen het mooi weer, gaat hij naar het strand.

Er doen zich nu twee mogelijkheden voor. Ofwel de conditionele operator is in zinnen met conditioneel *al* non-overt, en staat in Spec-Head-relatie met *al*, zoals we gezien hebben bij *when*, *if*, en *als*, ofwel conditioneel *al* is zelf de fonologisch overte vorm van OP [+cond.].

Figuur 3. De CondP.

Wanneer we ervan uitgaan dat de null operator links van conditioneel *al* staat, lijkt het probleem zich voor te doen dat er geen syntactische positie meer vrij is waar OP heen

kan verplaatsen, aangezien conditioneel *al* reeds in SpecCP staat. Om de null operator toch onder te brengen wordt er in dit paper, vergelijkbaar aan de ComparP en de SuperlativeP uit Corver (2005), de Conditional Phrase geïntroduceerd, die ontspringt uit de SpecCP. Hierin staat op de specifierpositie de operator met [+cond.], en wordt het hoofd, Cond^o, ingenomen door conditioneel *al*. Zie figuur 3 voor de veronde.

Dankzij de CondP zou er syntactisch gezien voldoende ruimte vrij links van conditioneel *al* om de OP te kunnen herbergen. Desalniettemin zijn er argumenten om aan te nemen dat conditioneel *al* zélf deze de eigenschap [+cond.] heeft, en er in de CondP dus niet een aparte, stille OP links van *al* staat. Zo kunnen er ook andere constituenten in SpecCondP komen te staan, terwijl de conditionele betekenis behouden blijft, blijkens de grammaticaliteit van (17):

- (17) Alleen *al* is het morgen mooi weer, gaat hij naar het strand. (West-Fries)
Alleen als het morgen mooi weer is, gaat hij naar het strand.

In zin (17) is *alleen* een focusmarkeerder die de unieke conditie geeft waar aan voldaan moet worden. Het feit dat er in (17) alsnog voorwaardelijkheid wordt uitgedrukt, ondanks dat de SpecCondP niet gevuld wordt door de operator van conditionaliteit, wijst erop dat *al* zelf de OP is.

Bovendien doet de gelijkenis tussen de verplaatsing die conditioneel *al* historisch gezien ondergaat en de veronderstelde verplaatsing van de null operator vermoeden dat we te maken hebben met een en hetzelfde element; vergelijk voorbeeldzinnen (4) en (12b). Dat het inderdaad de verplaatsing van *al* is die de ‘intervention effect’ teweeg brengt kan verklaard worden door de onmogelijkheid voor OP om naar de Spec-positie van de CondP verplaatsen. Het is immers alleen mogelijk voor elementen om naar een positie te verplaatsen die de oorsprong positie van datzelfde element c-commandeert (Zwart, 2004). De SpecCondP c-commandeert slechts Cond^o.

Als laatste argument wordt er in dit paper betoogd dat *al* semantisch gezien niets toevoegt aan zinnen met Conditional Inversion, in tegenstelling tot de versterkende betekenis die het bijwoord *al* oorspronkelijk had. Voor sprekers van het West-Fries betekenen (18a) en (18b) namelijk hetzelfde:

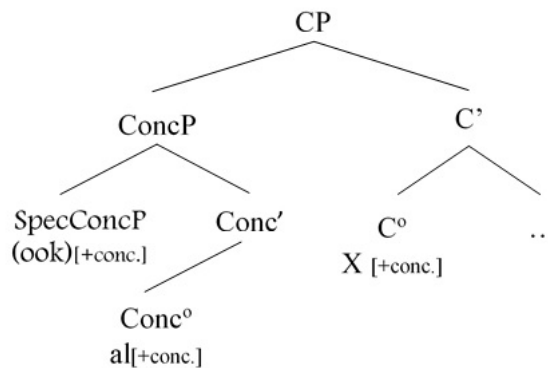
- (18) a. Is het morgen mooi weer, dan gaat hij naar het strand.
b. Al is het morgen mooi weer, dan gaat hij naar het strand.

Dit wordt bevestigd door de resultaten uit de enquêtes van van Bree & van der Hee (2003) dat conditioneel *al* geen nadruk kan krijgen. Wanneer sprekers van het Westfries nadruk wilden geven aan het conditionele voegwoord, maakten ze gebruik van *ás*. Gezien de woordvolgorde is *ás* eerder een fonologische aanpassing van het Standaardnederlandse *als* dan een beklemtoond conditioneel *al*. Hieruit kan worden opgemaakt dat conditioneel *al* slechts een operator is die de feature van conditionaliteit uitdrukt en verder geen semantische toevoeging geeft.

Gebaseerd op de bovenstaande argumenten kan er antwoord gegeven worden op de tweede deelvraag: conditioneel *al* is de fonologisch overte vorm van de null operator van conditionaliteit die aanwezig is in elke conditionele bijzin. Op deze manier geeft de 'null operator'-theorie de verklaring voor de aanwezigheid van conditioneel *al*, en vormt de grammaticaliteit van conditioneel *al* in het West-Fries op haar beurt ook een extra argument voor deze zelfde theorie.

4.2 EEN CONCP IN DE SPEC CP

Nu is beargumenteerd dat conditioneel *al* de uitgesproken vorm is van de null operator van conditionaliteit, rest de vraag hoe het mogelijk is dat concessief *al* op dezelfde positie in de zin staat, namelijk SpecCP, maar toch een andere conceptuele relatie uitdrukt. De verklaring die hiervoor gegeven wordt is dat concessief *al* het hoofd is van een uitgebreide Concessive Phrase, waarvan zich in de specifierpositie de optioneel aanwezige operator van concessiviteit *ook* bevindt. Conform het Concessive Criterion staat *ook* in een Spec-Head-relatie met *al*, en op haar beurt staat de gehele ConcP in Spec-Head-relatie met de constituent in C°, wat de verplaatsing van het werkwoord verklaart. Zie figuur 4:

Figuur 4. De ConcP.

Het primaire argument om aan te nemen dat er in concessieve *al*-zinnen in feite altijd een covert *ook* aanwezig is, is dat deze, evenals conditioneel *al*, naast de feature geen semantische waarde toevoegt aan de zin. In dit artikel wordt er betoogd dat er, vergelijkbaar met (18a-b), geen betekenisverschil optreedt tussen concessief *al* en *ook al*. Zie de Standardnederlandse zinnen (19a-b):

- (19) a. Al is het morgen slecht weer, hij gaat toch naar het strand.
 b. Ook al is het morgen slecht weer, hij gaat toch naar het strand.

Ook is dus in elke concessieve *al* zin aanwezig, maar is fonologisch optioneel over. Als tegenargument kan worden gesteld dat *ook* een focusmarkeerder is, met bepaalde pragmatische effecten. Hoewel het weliswaar mogelijk is om met *ook* nieuwe informatie te markeren of nadruk te geven, moet dit bewerkstelligd worden door het gebruik van prosodische kenmerken. Een voorbeeld hiervan is een beklemtoonde uitspraak: *óók*. Met andere woorden, *ook* in *ook al* heeft niet inherent de feature [+nadruk] of de eigenschap

dat het nieuwe informatie markeert. De constituent *zelfs*, daarentegen, lijkt wel dergelijke functies te hebben. *Zelfs* kan dus als een operator gezien kunnen worden, die naast [+conc.] ook een feature heeft als [+nadruk], zie (20).

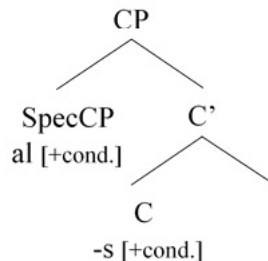
- (20) [CP Zelfs [+conc.] [+nadruk] al [+conc.] [+nadruk] [C° is [+conc.] [+nadruk] [IP het [VP morgen slecht weer]]], hij gaat toch naar het strand.]

Om antwoord te geven op de derde deelvraag is er, de verklaring van conditioneel *al* spiegelend, een ConcP geïntroduceerd, waarvan concessief *al* het hoofd vormt en er in de SpecConcP een null operator van concessiviteit staat, die als fonologische vorm *ook* heeft.

5. DE SYNTAXIS VAN ALS

In deze sectie wordt de mogelijkheid verkend dat *als* in feite een syntactisch rijke structuur heeft en morfologisch compositioneel is opgebouwd uit conditioneel *al* en het affix *-s*. Hierbij rijzen de vragen wat voor een element *-s* is en hoe *al* + *-s* syntactisch gezien is opgebouwd.

Een aannemelijke verklaring is dat *-s* een werkwoordelijk element is. Historisch gezien zou de meest gebruikelijke toepassing van conditioneel *al* een combinatie kunnen zijn geweest met het werkwoord *zijn*, zoals in (1a). Op deze manier werd *al* + *is* een canonieke combinatie, die na verloop van tijd in de uitspraak samen werd gevoegd tot *als*. Dit is niet ondenkbaar gezien de aard van het koppelwerkwoord *zijn*, dat semantisch gezien leeg is en louter functioneert als verbinder. Aangezien *is* naar C° verplaatst om in Spec-Head relatie te staan met conditioneel *al*, en vanuit het idee dat *-s* in wezen *is* is, zou de syntactische structuur van *als* er als volgt uitzien.

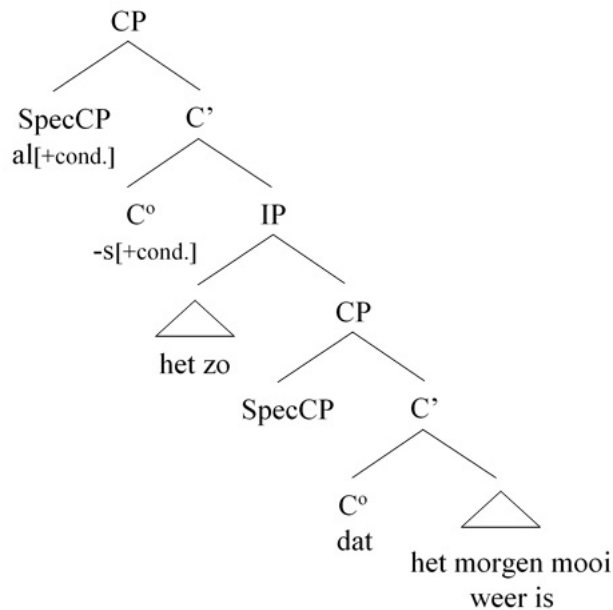

Figuur 5. De morfologische compositionality van *als*.

Een structureel gezien logische verklaring zou zijn dat er in de onderliggende syntactische structuur van elke *als*-zin in feite een *bijzin* wordt ingebed. In (21b) wordt de onderliggende syntaxis van (21a) gesechetst:

- (21) a. Als het morgen mooi weer is, gaat hij naar het strand.
 b. Al is [het zo dat] het morgen mooi weer [is], gaat hij naar het strand.

Syntactisch gezien zou dit betekenen dat er in de onderliggende structuur een geheel nieuwe CP ontstaat. Zie figuur 6:

Figuur 6. De onderliggende ingebedde bijzin in *als*-zinnen.

Dit zou verklaren dat er twee werkwoordelijke elementen in de zin staan, aangezien er nu twee posities zijn waar deze gegenereerd kunnen worden. Bovendien is het een aannemelijkere oplossing voor het feit dat *-s* in *wezen is* is, omdat dit in elk geval opgaat, ongeacht het werkwoord in de bijzin, in plaats van dat er van uit moet worden gegaan dat *al + is* de meest voorkomende constructie was. Bovendien verklaart dit waarom in *als*-zinnen de bijzinsvolgorde wordt behouden, en tegelijkertijd toch sprake is van conditioneel *al*.

6. CONCLUSIE

In dit paper is aan de hand van een historische ontwikkeling van conditioneel *al* en theorieën over de interne syntaxis van conditionele bijzinnen de syntactische structuur van dit verschijnsel geanalyseerd. Uit de historische verplaatsing van het bijwoord *al*, is gebleken dat conditioneel *al*, evenals concessief *al*, de SpecCP-positie opvult. Er is beargumenteerd dat conditioneel *al* de uitspelling is van de non-overte operator van conditionaliteit, aan de hand van een Conditional Phrase, de overeenkomsten tussen de veronderstelde verplaatsingen van conditioneel *al* en *dat* van de null operator, en het feit dat conditioneel *al* semantisch gezien geen toevoeging heeft. Het betekenisverschil dat tussen conditioneel *al* en concessief *al* optreedt valt te verklaren door een ConcP in de SpecCP, waarvan in de specifierpositie een fonologisch optioneel aanwezige null operator van concessiviteit staat, die uitgespeld kan worden als *ook*.

Hoewel de onderzoeksvragen beantwoord zijn, is verder etymologisch onderzoek naar de historische ontwikkeling van de Nederlandse voegwoorden vereist om de gepresenteerde verklaringen te verstevigen. Het is bijvoorbeeld nog onduidelijk hoe *als* zich

historisch gezien heeft ontwikkeld, en of *als* eerder in gebruik was dan conditioneel *al*. Door conditioneel *al* en de null operator gelijk te stellen, is er duidelijkheid geschept over de veronderstelde ontstaantspositie van OP [+cond.], en zou er vanuit dit oogpunt opnieuw gekeken kunnen worden naar het ‘intervention effect’ dat optreedt in conditionele bijzinnen. ■

Ontvangen in april 2017; geaccepteerd in september 2017.

BIBLIOGRAFIE

- Bhatt, R. & Pancheva, R. (2006). Conditionals. In M. Everaert & H. Van Riemsdijk (eds.), *The Blackwell Companion to Syntax* (554-584). Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Broekhuis, H. & Corver, N. (2015). *Syntax of Dutch* (Vol. 3). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Corver, N. (2005). Double Comparatives and the Comparative Criterion. *Revue Linguistique de Vincennes* 34, 165-190.
- Haegeman, L. (2010). The Movement Derivation of Conditional Clauses. *Linguistic Inquiry*, 41(4), 595-621.
- Iatridou, S. & Iambick, D. (1994). Conditional Inversion. In M. Gonzalèz (ed.), *Proceedings of the North Eastern Linguistic Society*, 23, (189-203). Amherst: Graduate Linguistics Student Association.
- Rizzi, L. (1991). Residual verb second and the Wh-criterion. Genève: Université de Genève.
- Van Bree, C., & van der Hee, J. (2002-2003). Conditioneel *al*. *Taal & Tongval*, 15-16, 158-183.
- Van Bree, C., & van der Hee, J. (2003). Conditioneel *al* (2). *Taal & Tongval*, 55, 124-137.